

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi ja muutettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia, säteilylakia ja -asetusta. Ehdotetulla uudella lailla siirrettäisiin nykyiset lääkärin hyväksymistä terveystarkkailusta vastaavaksi lääkäriksi koskevat asetustasoiset säännökset ja viranomaisohjeet lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla sekä pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin uusi säteilyturvallisuusdirektiivi luokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailun suorittavan lääkärin hyväksymisen osalta. Hyväksymismenettelyllä varmistettaisiin, että terveydentilan seurannan suorittavalla on riittävä koulutus säteilyn terveydellisten vaikutusten osalta.

Esityksessä ehdotetaan, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntäisi oikeuden toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä laillistetulle lääkäriksi, jolle on Suomessa myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on perehtynyt työterveyshuoltoon ja säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin sekä suorittanut vaadittavan säteilysuojelukoulutuksen. Kyseiset lääkärin oikeudet saanut lääkäri voisi toimia sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.

Esityksen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pitäisi saatavilla luetteloa terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin merkityistä säteilyyn perehtyneistä työterveyslääkäreistä. Tämän vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Lääkärin pätevyyden toteaminen säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailun suorittavaksi lääkäriksi.....	3
Säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavien lääkärien koulutus.....	4
Muiden maiden käytännöt.....	4
Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet.....	5
2.2 Nykytilan arviointi.....	5
3 KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	7
4.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan.....	7
5 ASIAN VALMISTELU.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	10
1.1 Laki lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi.....	10
1.2 Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta.....	13
1.3 Laki säteilylain 32 ja 33 §:n muuttamisesta.....	13
1.4 Laki säteilyasetuksen 13 §:n 1 momentin kumoamisesta.....	13
2 TARKEMMAT SÄÄDÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	13
3 VOIMAANTULO.....	14
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	14
LAKIEHDOTUKSET.....	15
1. Laki lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteily työntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi.....	15
2. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta.....	17
3. Laki säteilylain 32 ja 33 §:n muuttamisesta.....	18
4. Laki säteilyasetuksen 13 §:n 1 momentin kumoamisesta.....	19
LIITTEET.....	20
RINNAKKAISTEKSTIT.....	20
2.Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta.....	20
3. Laki säteilylain 32 ja 33 §:n muuttamisesta.....	21

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksessä ehdotetaan, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntäisi oikeuden toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä Säteilyturvakeskuksen sijasta.

2 Nykytila

Säteilylain (592/1991) mukaan säteilytoiminnan harjoittajan on järjestettävä säteilytyötä tekeville työntekijöille terveystarkkailu ja luokiteltava säteilytyötä tekevät työntekijät säteilytyöluokkiin A ja B. Säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailun järjestämisestä ja vastaavan lääkärin nimeämisestä säädetään säteilylain 9 luvussa ja säteilyasetuksen (1512/1991) 3 luvussa.

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Lääkärin pätevyyden toteaminen säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailun suorittavaksi lääkäriksi

Säteilylain 33 §:n mukaan säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavaksi lääkäriksi nimetty lääkäri arvioi säteilyluokkaan A sijoitettavan työntekijän soveltuvuuden säteilytyöhön ennen työnteon aloittamista sekä työn kestäessä vähintään kerran vuodessa. Lisäksi kyseinen lääkäri antaa lausunnon siitä, millä edellytyksillä työntekijä voi jatkaa säteilytyön tekemistä samassa tai vastaavassa tehtävässä, jos työntekijän säteilyaltistuksen todetaan tai epäillään ylittäneen säteilyasetuksen 3 §:ssä säädetyn enimmäisarvon. Jotta henkilön terveydellistä soveltuvuutta säteilytyöhön voitaisiin arvioida, henkilölle tehtävän terveystarkastuksen on oltava paitsi tietynsisältöinen myös sellainen, että siinä voidaan ottaa huomioon säteilyn terveydelliset vaikutukset.

Säteilyturvakeskus toteaa säteilyluokkaan A kuuluvan työntekijän terveystarkkailusta vastaavan lääkärin pätevyyden kirjallisen hakemuksen ja todistusten perusteella. Oikeus toimia säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavana lääkärinä myönnetään toistaiseksi. Säteilyturvakeskus ylläpitää rekisteriä päteviksi todetuista lääkäreistä. Terveystarkastuksiin menevät työntekijät, säteilytoiminnanharjoittajat ja ydinvoimalaitokset pyytävät tietoja Säteilyturvakeskuksen rekisteristä lääkäreistä, joiden pätevyys on todettu säteilylain ja sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkastusten suorittamista varten.

Säteilylain 33 §:n mukaan säteilytyötä tekevien työntekijöiden terveystarkkailusta on voimassa, mitä säädetään työterveyshuoltolaissa (1383/2001) ja terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1485/2001). Työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden työterveyshuollon koulutuksesta säädetään hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (708/2013).

Säteilyturvakeskus on antanut tarkemmat vaatimukset säteilytyötä tekevien työntekijöiden terveystarkkailusta säteilyasetuksen 13 §:n nojalla ohjeessa ST 7.5. Tämä on ilmoitettu EU:n komissiolle perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta annetun neuvoston direktiivin N:o 96/29/Euratom

HE 172/2016 vp

täytäntöönpanosäädöksenä terveystarkkailusta vastaavan lääkärin pätevyyden toteamista koskeville direktiivin vaatimuksille.

Säteilyturvakeskuksen ohjeen ST 7.5 kohdan 4 mukaan lääkärin pätevyyden toimia säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavana lääkärinä toteaa toimivaltainen viranomainen. Tällä hetkellä toimivaltainen viranomainen on Säteilyturvakeskus. Säteilyturvakeskus voi hakemuksesta myöntää oikeuden toimia vastaavana lääkärinä sellaiselle laillistetulle lääkärille, joka säteilyasetuksen 13 §:n mukaan on perehtynyt työterveyshuoltoon ja säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin. Oikeus toimia terveystarkkailusta vastaavana lääkärinä myönnetään toistaiseksi. Säteilyturvakeskus antaa lääkärille todistuksen pätevyydestä toimia kyseisenä lääkärinä, kun ohjeessa ST 7.5 esitetyt vaatimukset täyttyvät.

Säteilyturvakeskuksen ohjeen ST 7.5 kohdan 4 mukaan perehtyneisyydestä työterveyshuoltoon on voimassa se, mitä erikseen säädetään työterveyshuollossa toimivalle lääkärille asetettavista vaatimuksista. Lääkäri on perehtynyt säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin, jos hän on saanut terveystarkkailua suorittavalta lääkäriltä edellytetyn säteilysuojelun perus-, jatko- tai täydennyskoulutuksen, joka on määritelty tarkemmin Säteilyturvakeskuksen ohjeessa ST 1.7. Lisäksi terveystarkkailusta vastaavan lääkärin on tunnettava työntekijän työolosuhteet.

Ohjeen ST 7.5 kohdan 4 mukaan toimivaltainen viranomainen pitää rekisteriä päteviksi todetuista lääkäreistä. Säteilyturvakeskus ylläpitää rekisteriä lääkäreistä, joiden pätevyys toimia säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavana lääkärinä on todettu ja joille on annettu tästä todistus. Rekisteriä on pidetty vuodesta 2000 lähtien ja tällä hetkellä siinä on yhteensä noin 460 lääkäriä. Uusia pätevyksiä todetaan 30—40 vuosittain.

Säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavien lääkärin koulutus

Lääkäreiden peruskoulutusta ja siihen kuuluvaa säteilysuojelukoulutusta ohjaa ja valvoo opetus- ja kulttuuriministeriö. Työterveyshuollon erikoistumiskoulutusta (jatkokoulutusta) ohjaa ja valvoo sosiaali- ja terveysministeriö. Säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavalta lääkäriltä edellytetään työterveyshuollon erikoislääkärin koulutusta tai työterveyshuollon pitkän kurssin suorittamista. Tällainen koulutus voi olla esimerkiksi Työterveyslaitoksen järjestämä 15 opintopisteen (aikaisemmin 7 opintoviikon/11 opintopisteen) laajuinen Työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutus (alle 20 h/vk työterveyslääkärin tehtävissä toimivilla). Lisäksi terveystarkkailun suorittavan lääkärin tulee olla suorittanut Säteilyturvakeskuksen ohjeen ST 1.7 mukainen 2 opintopisteen laajuinen terveystarkkailua suorittavan lääkärin säteilysuojelun perus- tai erikoistumiskoulutus. Jos ohjeen ST 1.7 mukainen säteilysuojelukoulutus ei sisälly lääkärin perus- tai erikoistumiskoulutukseen, se voidaan suorittaa erillisellä koulutuksella. Tällainen koulutus voi olla esimerkiksi Työterveyslaitoksen järjestämä säteilyn käyttöön ja vaikutuksiin perehdyttävä koulutus. Säteilysuojelukoulutuksen tulee perehdyttää lääkäri säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin sekä siihen, kuinka säteilytyötä tekevien työntekijöiden terveystarkkailu suoritetaan.

Muiden maiden käytännöt

Belgiassa, Hollannissa, Luxemburgissa, Saksassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa on vastaava käytäntö kuin Suomessa: luokan A työntekijän terveydenseurannan saavat suorittaa hyväksytyt lääkärit, jotka ovat saaneet työterveyshuollon ja erillisen säteilysuojelun koulutuksen.

Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet

Kansainvälinen työjärjestö (ILO) ja Kansainvälisen atomienergiajärjestö (IAEA)

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) säteilysuojelua koskeva sopimus nro 115 ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA:n) suositus GSR No. Part 3 (Radiation Protection and Safety of Radiation Sources: International Basic safety standards) sisältävät vastaavat velvoitteet kuin Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään säteilytyöntekijöiden terveystarkkailusta. ILO:n suosituksen R114 artiklassa 20 todetaan, että lääketieteelliset tarkastukset (medical examination) tulee suorittaa siihen pätevöityneen lääkärin toimesta. IAEA:n suosituksessa ei ole mainittua terveystarkkailun (health surveillance) suorittajan pätevyydestä.

Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Perusnormien vahvistamisesta väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta 13 päivänä toukokuussa 1996 annettu Neuvoston direktiivi 96/29/Euratom on edellyttänyt luokan A työterveyslääkärijärjestelmän kansallista täytäntöönpanoa. Kyseinen direktiivi on kumottu 5 päivänä joulukuuta 2013 turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annetulla neuvoston direktiivillä 2013/59/Euratom, jäljempänä *säteilyturvallisuusdirektiivi*. Uuden direktiivin vaatimukset on saatettava osaksi kansallista oikeusjärjestystä 6 päivään helmikuuta 2018 mennessä. Direktiivin vaatimukset eivät ole muuttuneet terveystarkkailun suorittavan lääkärin pätevyyden toteamisen osalta. Uudessa direktiivissä käytetään termiä 'työterveyspalvelu', jolla tarkoitetaan määritelmänsä mukaan terveysalan ammattilaista tai laitosta, jolla on pätevyys altistuneiden työntekijöiden lääketieteelliseen tarkkailuun ja jonka pätevyyden toimivaltainen viranomainen on hyväksynyt. Direktiivin 40 artiklassa edellytetään, että toiminnanharjoittaja ja ulkopuolisten työntekijöiden osalta työnantaja luokittelee säteilytyöntekijät luokkiin A ja B. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava luokkaan A kuuluvien työntekijöidensä terveystarkkailusta. Vastaavasti 51 artiklan 4 c kohdan mukaan ulkopuolisten työntekijöiden työnantajan on joko välittömästi tai toiminnanharjoittajan kanssa sopimansa sopimuksen perusteella huolehdittava, että luokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailu toteutetaan.

2.2 Nykytilan arviointi

Säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavalle lääkärille asetetuilla pätevyysvaatimuksilla ja hyväksymismenettelyllä varmistetaan, että säteilytyötä tekevien työntekijöiden terveystarkastuksia suorittavat lääkärit ovat perehtyneet riittävässä määrin sekä työterveyshuoltoon että säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin.

Kun työntekijälle aiheutuva annos voi ylittää jonkun väestölle säädetyistä annosrajoista, hän on säteilytyötä tekevä työntekijä ja toiminnanharjoittajan on tehtävä tarvittavat säteilynsuojelutoimenpiteet hänen suojelemisekseen.

Säteilyn haitallisiin terveysvaikutuksiin perehtyminen edellyttää erityistä säteilynsuojelukoulutusta, koska työterveyslääkärin perus- tai erikoistumiskoulutukseen ei sisälly tältä osin riittävää koulutusta. Suurin osa työterveyshuollon lääkäreistä ei ole lainkaan tekemisissä säteilylle altistuvien työntekijöiden kanssa. Täten ei ole ollut tarkoituksenmukaista edellyttää kaikkien työterveyshuollon lääkäreiden peruskoulutukseen terveystarkastuksia suorittaville lääkäreille

tarkoitettua säteilysuojelukoulutusta, ja kyseisiä terveystarkastuksia suorittaville lääkäreille on järjestetty erillinen säteilysuojelukoulutus.

Säteilytyöluokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailusta vastaavan lääkärin pätevyyden toteamisjärjestelmä on edelleen tarpeellinen, koska kyseisen lääkärin on tunnettava työntekijän työolosuhteet sekä säteilyn vaikutukset ja ne terveydelliset seikat ja sairaudet, jotka saattavat vaikuttaa säteilyä aiheuttavan työn turvallisuuteen. Terveystarkkailun seurannan suorittavan lääkärin tehtäviin kuuluu erityisesti varmistua, ettei säteilytyötä tekevien työntekijöiden terveydentilassa ole seikkoja, jotka vaarantaisivat työntekijän oman tai muiden terveyden tai turvallisuuden säteilytyössä. Uudessa laissa terminologiaa nykyaikaistettaisiin siten, että 'säteilytyöluokka' olisi 'luokka', 'säteilytyötä tekevä työntekijä' olisi 'säteilytyöntekijä', 'terveystarkkailu' olisi 'terveydentilan seuranta' sekä 'vastaava lääkäri' olisi 'säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri'.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston ylläpitämässä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterissä, jäljempänä *Terhikki-rekisteri*, on tiedot Suomessa toimivista terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Terhikki-rekisteriin on nykyisin mahdollista tallentaa erityispätevyys saaneita terveydenhuollon ammattihenkilöitä, mutta oikeus toimia terveystarkkailusta vastaavana lääkärinä merkitään tällä hetkellä ainoastaan Säteilyturvakeskuksen rekisteriin. Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolla ei siksi ole tietoa siitä, kenelle rekisteriin merkitylle lääkärille on myönnetty oikeus toimia kyseisenä lääkärinä. Myös säteilyn käyttäjät ovat pitäneet tarkoituksenmukaisena terveystarkkailusta vastaavien lääkäreiden rekisteröintiä Terhikki-rekisteriin. Jos oikeus toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä merkittäisiin jatkossa Terhikki-rekisteriin, sitä ei tarvitsisi enää erikseen selvittää Säteilyturvakeskukselta, vaan se olisi tarkistettavissa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston ylläpitämillä www-sivuilta erillisestä listauksesta.

3 Keskeiset ehdotukset

Ehdotetulla lailla lääkärin hyväksymisestä säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkäriksi esitetään, että oikeuden toimia kyseisenä lääkärinä myöntäisi Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Säteilyturvakeskuksen sijasta. Oikeus voitaisiin myöntää laillistetulle lääkärille, jolle on Suomessa myönnetty oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä, ja joka on perehtynyt työterveyshuoltoon ja säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin.

Oikeus toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä myönnettäisiin toistaiseksi. Kyseiset lääkärioikeudet saanut lääkäri voisi toimia sekä yksityisellä että julkisella sektorilla eri terveydenhuollon toimintayksiköissä.

Säteilysuojelukoulutusta voisivat järjestää Työterveyslaitos tai ne yliopistot, joilla on työterveyshuollon lääkäreiden erikoislääkärinkoulutuksen koulutusohjelma. Säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin kelpoisuudesta ja osaamisesta voitaisiin antaa tarkemmat säännökset sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella. Koulutusorganisaation tulisi pyytää ennen koulutuksen aloittamista ja siihen tehtäviä olennaisia muutoksia lausunto Säteilyturvakeskukselta sen varmistamiseksi, että koulutus sisältää lääkärin tehtävien hoidon kannalta tarvittavat tiedot säteilyn terveydellisistä vaikutuksista ja säteilyn riskeistä erilaisissa säteilylle altistavissa tehtävissä.

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:ää siten, että siihen lisättäisiin uusi 7 kohta, jonka mukaan oikeus toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä sekä kyseisen oikeuden perustana oleva koulutus merkittäisiin Ter-

hikki-rekisteriin. Lisäksi esityksellä ehdotetaan muutettavaksi säteilylain 32 ja 33 §:n termejä yhdenmukaiseksi ehdotetun lain lääkärin hyväksymisestä säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkäriksi kanssa sekä annettavaksi laki säteilyasetuksen 13 §:n 1 momentin kumoamisesta tarpeettomana.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntäisi oikeuden toimia luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavana lääkärimä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston työmäärä lisääntyisi kyseisiä oikeuksia koskevien hakemusten käsittelystä ja hakemusmenettelyyn kuuluvasta päätöksen tekemisestä sekä oikeuden merkitsemisestä Terhikki-rekisteriin.

Nykyiset Säteilyturvakeskuksen ylläpitämän terveystarkkailusta vastaavien lääkäreiden rekisteriin merkityt tiedot siirrettäisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tarkastettaviksi. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tiedottaisi ehdotetusta laista asianosaisille lääkäreille ja merkitsisi Terhikki-rekisteriin lääkäreiden oman ilmoituksen sekä Säteilyturvakeskuksen sille siirtämien asiakirjojen perusteella ne Säteilyturvakeskuksen aiemmin päteviksi toteamat lääkärit, jotka ovat edelleen halukkaita jatkamaan ehdotetussa laissa tarkoitettuina säteilyyn perehtyneinä työterveyslääkäreinä. Tästä työstä sekä Terhikki-rekisteriin tehtävistä näiden tietojen tallentamisen edellyttämistä muutostöistä aiheutuu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle noin 50 000 euron kustannukset.

Säteilyturvakeskus perii 118 euron (vuonna 2016) kiinteän maksun terveystarkkailusta vastaavan lääkärin pätevyyden toteamista koskevan hakemuksen käsittelystä. Uudistuksen myötä säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärimä toimimisoikeutta koskevan hakemuksen käsittelymaksu lisättäisiin uutena maksullisena suoritteena Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista annettuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen (1749/2015). Kyseessä on nettobudjetoitu toiminta, eli Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle aiheutuvat kulut katetaan hakijoilta perittävillä maksuilla.

Koska tällä hetkellä Työterveyslaitoksen toteuttamaa säteilynsuojelukoulutuksen sisältöä tai laajuutta ei muutettaisi, ei esityksellä ole vaikutuksia koulutuksesta syntyviin kuluihin. Valtio ei rahoita säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärimän säteilynsuojelukoulutuksen järjestämistä. Jos yliopisto ryhtyisi järjestämään koulutuksen, minkä esitys mahdollistaa, koulutuksen suunnittelusta ja järjestämisestä aiheutuisi vähäisiä kustannuksia, jotka koulutuksen järjestäjä voisi periä täysimääräisesti koulutettavilta tai heidän työnantajiltaan.

4.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto toteaisi pätevyyden todistusten perusteella, kuten Säteilyturvakeskus tähän asti, ja myöntäisi oikeuden toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärimä toistaiseksi ja rekisteröisi kyseisen lääkärin oikeuden Terhikki-rekisteriin.

Lääkäreiden, mukaan lukien säteilyyn perehtyneiden työterveyslääkäreiden, toimintaa valvotaan sen mukaan, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa säädetään. Esitys selkeyttäisi käytännössä nykyistä terveystarkkailusta vastaavien lääkärin valvontakäytäntöä ottaen huomioon, että oikeudet myöntävä ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteröinti-

tiä ja valvontaa suorittava viranomainen olisi muutoksen jälkeen sama, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Esityksessä ehdotetaan säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin säteilysuojelukoulutusta järjestävälle koulutusorganisaatiolle lausuntomenettelyn käyttöönottoa koulutuksen vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi. Koulutuksen laatua, vaikkakin sen sisällöstä ja laajuudesta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, on tarkoituksenmukaista seurata. Lausuntomenettely olisi kevyempi menettely kuin mitä olisi Säteilyturvakeskuksen hyväksymismenettely, jonka käyttöönottoa esityksen valmisteluvaiheessa pohdittiin. Lausuntomenettely olisi riittävä keino koulutuksen laadun ennakkolisessä varmistamisessa, eikä hyväksymismenettely toisi lausuntomenettelyyn nähden hyötyä. Kevyemmän viranomaisarviointimenettelyn käyttöönotto olisi pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman tavoitteisiin soveltuva.

5 Asian valmistelu

Esityksestä on pyydetty lausunnot opetus- ja kulttuuriministeriöltä, oikeusministeriöltä, Säteilyturvakeskukselta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, Työterveyslaitokselta, Tietosuojavaltuutetun toimistolta, Opetushallitukselta, Helsingin yliopistolta, Jyväskylän yliopistolta, Itä-Suomen yliopistolta, Tampereen yliopistolta, Turun yliopistolta, Oulun yliopistolta, Suomen Lääkäriliitto ry:ltä, Oulun yliopistolliselta sairaalalta, Tampereen yliopistolliselta sairaalalta, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriltä, Aalto-yliopistolta (Teknillinen korkeakoulu TKK), Åbo Akademiilta, KYS kuvantamiskeskuselta, Teknologian tutkimuskeskus VTT:ltä, Teollisuuden voima Oy:ltä, Fortum Power and Heat Oy:ltä, Docratesilta, MAP Medical Technologies Oy:ltä, Inspecta Oy:ltä, Pohto Oy:ltä, Indmeas Oy:ltä, Istekki Oy:ltä ja Dekra Industrial Oy:ltä. Lausuntoja saatiin yhteensä 14 kappaletta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää lausunnossaan, että ehdotettu Säteilyturvakeskuksen erillinen hyväksyntä säteilyyn perehtyneiden työterveyslääkäreiden koulutukselle, ei ole tarkoituksenmukainen järjestely, koska kyseessä on suppea koulutus. Oikeusministeriö katsoo, että tarkemmat säännökset säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin säteilysuojelukoulutuksen sisällöstä ja laajuudesta tulisi antaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Muutoksenhakua päätökseen, joka koskee lääkärin hyväksymistä säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkäriksi, tulisi rajata siten, että hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen valittamiseen tulee olla valituslupa. Lisäksi esityksessä tulisi tarkentaa esityksen suhdetta säteilylain 33 §:ään. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto toteaa lausunnossaan, että sen tehtävä on puhtaasti säteilyyn perehtyneiden työterveyslääkäreiden rekisteröinti ilman valvonnallista intressiä. Lakiin tulisi lisäksi täsmentää, että säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin pätevyyden hyväksymistä hakevalla lääkärillä tulee ammatinharjoittamisoikeuden olla rajoittamattomana voimassa nimenomaan pätevyyden hakemisen hetkellä, jotta lain sanamuodosta ei saa käsitystä, että joskus aiemmin saatu ammatinharjoittamisoikeus olisi tässä suhteessa riittävä. Työterveyslaitos katsoo, että säteilytyöntekijöiden terveydentilan seuranta aiheuttaa kustannuksia ilman, että seurannasta on osoitettavissa merkittävää hyötyä. Työterveyslaitos korostaa, että luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydenseurannan koulutus ja hyväksymismenettely olisi tarkoituksenmukaisinta sisällyttää työterveyshuollon erikoislääkärin pätevyysvaatimuksiin. Itä-Suomen yliopisto katsoo, ettei Säteilyturvakeskuksen hyväksyntää säteilyyn perehtyneiden työterveyslääkäreiden koulutukselle tarvita, koska koulutuksen järjestämisen mahdollisuus on rajattu vain Työterveyslaitokselle ja työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta vastaaville yliopistoille. Suomen Lääkäriliitto ry kannattaa siirtymäsäännöksessä esitettyä menettelyä, jonka mukaan Säteilyturvakeskuksen myöntämän pätevyyden saaneiden lääkäreiden tulee erikseen ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, halu-

HE 172/2016 vp

aako lääkäri tulla merkityksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin (Terhikki-rekisteriin).

Useat lausunnonantajat (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Työterveyslaitos ja Suomen Lääkäriliitto ry) esittävät, että siirtymäaika lääkärin ilmoittamisvelvollisuudelle siitä, haluaako tämä jatkossa suorittaa A luokan säteilytyöntekijöiden terveystarkkailua ja tulla merkityksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Terhikki-rekisteriin, tulisi olla kuusi kuukautta ehdotetun kolmen kuukauden sijaan.

Lausunnoissa esitetyt huomiot on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon esityksen viimeistelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi

1 §. Luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi hyväksyminen. Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä toimia säteilylain 32 §:ssä tarkoitettuna luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavana lääkäriin (säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri). Ehdotetun 1 momentin mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voisi hakemuksesta hyväksyä luokkaan A kuuluvan työntekijän terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi laillistetun lääkärin, jolla on oikeus harjoittaa työterveyshuollon lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa ja joka on perehtynyt työterveyshuoltoon ja säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin sekä suorittanut Suomessa säteilyyn perehtyneelle työterveyslääkärille tarkoitettua nimennomaisen säteilysuojelukoulutuksen. Hyväksynnällä varmistetaan, että terveydentilan seurannan suorittavilla lääkäreillä on riittävä pätevyys (koulutus työterveyshuollosta ja säteilyn terveydellisistä vaikutuksista).

Säteilyyn perehtyneeltä työterveyslääkäriltä edellytetään työterveyshuollon erikoislääkärin koulutusta tai erillisen työterveyshuollon ns. pitkän kurssin suorittamista. Tällainen kurssi voi olla esimerkiksi Työterveyslaitoksen järjestämä 15 opintopisteen (aikaisemmin 7 opintoviikon/11 opintopisteen) laajuinen työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutus (alle 20 h/viikko työterveyslääkärin tehtävissä toimivilla, mistä säädetään hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (708/2013) 12 §:ssä.

Lisäksi lääkärin tulee olla suorittanut säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin perehdyttävän säteilysuojelukoulutuksen. Säteilysuojelukoulutuksessa lääkäri saa tarvittavat tiedot säteilyn vaikutuksista ja siitä, kuinka säteilytyöntekijöiden terveyden seuranta suoritetaan.

Valmisteilla olevan säteilylainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä tarkastellaan uudelleen lääkäreiden säteilysuojelukoulutuksen osaamistavoitteita ja täydennyskoulutusta. Säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin säteilysuojelukoulutusta koskeviin vaatimuksiin ei kuitenkaan tässä yhteydessä liene odotettavissa muutoksia. Ulkomailla suoritettu säteilysuojelukoulutus ei välttämättä olisi riittävä, sillä tällöin esimerkiksi tiedot suomalaisesta säteilylainsäädännöstä voivat olla puutteelliset. Tällaisessa tilanteissa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto käytännössä pyytäisi Säteilyturvakeskusta arviota kyseisen lääkärin säteilysuojelukoulutuksen riittävydestä.

Kyseiset lääkärioikeudet myönnettäisiin toistaiseksi voimassa olevina kuten oikeudet muillekin terveydenhuollon ammattihenkilöille. Kyseiset lääkärioikeudet saanut lääkäri voisi toimia sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.

Toimivaltaisena viranomaisena toimisi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Säännöksellä täytäntöön pantaisiin säteilyturvallisuusdirektiivin vaatimus työterveyshuoltopalveluiden järjestämisestä (4 artiklan 59 kohta ja 79 artiklan 1 kohdan a alakohta).

Nykyisessä säteilylaissa käytetty termi 'terveystarkkailu' korvattaisiin termillä 'terveydentilan seuranta', termi 'säteilytyöluokka A' korvattaisiin termillä 'luokka A' ja termi 'terveystarkkailusta vastaava lääkäri' korvattaisiin termillä 'terveydentilan seurannan suoritta-

va lääkäri', jolla tarkoitetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymää säteilyyn perehtynyttä työterveyslääkärinä. Muutokset johtuvat siitä, että aiempi termi 'terveydentilan seuranta' on nykyaikaisempi ja tehtävää paremmin kuvaava termi. Termi 'luokka A' vastaa täsmällisemmin direktiivin termiä 'category A'. Termi 'terveystarkkailusta vastaava lääkäri' on johtanut joissakin tapauksissa sellaiseen käsitykseen, että työterveyshuollossa riittäisi yhden lääkärin (vastaava lääkäri) pätevyyden toteaminen. Tarkoituksena on kuitenkin ollut, että jokaisella terveystarkkailun suorittavalla lääkärin on toimivaltaisen viranomaisen toteama pätevyys. Säteilyyn perehtyneiden työterveyslääkäreiden pätevyyden hyväksymismenettely sekä näiden tuottamat palvelut ovat lähtökohta luokkaan A kuuluvien työnteijöiden terveydentilan seurantaan.

Säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin hyväksymistä koskevien tehtävien, mukaan lukien kyseisten lääkärin 4 §:ssä tarkoitettujen luettelon ylläpidon, siirtäminen Säteilyturvakeskuksesta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle on perusteltua sen vuoksi, että virastolla on monipuolinen asiantuntemus terveydenhuollon ammattihenkilöiden pätevyysarviointien suorittamisessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentissa tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston päätökseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi kuitenkin hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

2 §. Säteilysuojelukoulutus. Pykälässä säädettäisiin, että säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin on osoitettava perehtyneisyys säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin. Koulutusorganisaatio antaisi lääkärille todistuksen hyväksytystä suorituksesta koulutuksesta. Työterveyslaitos järjestää tällä hetkellä pykälässä tarkoitettua säteilysuojelukoulutuksen työterveyshuollossa toimiville lääkäreille. Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestämisestä siten, että vain Työterveyslaitos tai yliopisto voisivat järjestää säteilysuojelukoulutusta. Koska koulutuksen järjestäjänä toimiminen edellyttää perehtyneisyyttä erilaisiin säteilylle altistaviin tehtäviin ja työympäristöihin sekä säteilyn terveysvaikutuksiin, ja koulutettavien määrä on sangen vähäinen vuosittain, on perusteltua, että koulutuksesta vastaavat mainitut koulutusorganisaatiot. Ulkomailta Suomeen tulevaa lääkärinä, jolla on pätevyys toimia Suomessa laillistettuna lääkärinä, koskisivat samat vaatimukset kuin Suomessa koulutuksen saanutta lääkärinä. Käytännössä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pyytäisi arviota Säteilyturvakeskukselta siitä, riittääkö lääkärin pätevyys vai pitäisikö lääkärin osallistua Suomessa järjestettävään säteilysuojelukoulutukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentissa tarkoitettulla koulutuksen järjestävällä yliopistolla tulisi olla työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen koulutusohjelma. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (56/2015) 1 §:ssä luetellaan yliopistot, joissa voidaan antaa erikoislääkärikoulutusta mukaan lukien työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että Sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkemmat säännökset säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin osaamisen ja kelpoisuuden edellyttämästä säteilysuojelukoulutuksesta.

3 §. Lausunto säteilysuojelukoulutuksesta. Ehdotetun pykälän mukaan ennen 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua säteilysuojelukoulutuksen aloittamista koulutusorganisaation tulisi pyytää

Säteilyturvakeskuksen lausunto sen varmistamiseksi, että koulutuksella saavutetaan riittävä perehtyneisyys säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä toimimista varten. Lisäksi koulutukseen suunnitelluista olennaisista muutoksista olisi pyydetty Säteilyturvakeskuksen lausunto ennen koulutuksen sisällön muuttamista.

Säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin tehtävät edellyttävät erityisosaamista säteilyn riskeistä erilaisissa säteilylle altistavista tehtävissä sekä sisäisen ja ulkoisen säteilyaltistuksen aiheuttamista terveydellisistä vaikutuksista. Lausuntomenettelyllä olisi tarkoitus varmistaa, että edellytettävä säteilysuojelukoulutus sisältää säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin tehtävien kannalta keskeisen sisällön sisäisen ja ulkoisen säteilyaltistuksen terveydellisistä vaikutuksista ja säteilyn riskeistä erilaisissa säteilylle altistavissa tehtävissä. Vaikkakin koulutusta antava organisaatio vastaisi koulutuksen sisällöstä, lausunnon pyytämällä on tarkoitus varmistaa, että Säteilyturvakeskuksen asiantuntemus on mukana koulutusten suunnittelussa. Jos Säteilyturvakeskukselle ei varattaisi mahdollisuutta tulla kuulluksi koulutuksen suunnitteluvaiheessa tai jos koulutusta olennaisesti muutettaisiin, riskinä olisi, että koulutus jäisi joiltakin osin vajavaiseksi, koska Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto hyväksyisi lääkärin todistusten perusteella, eikä sinällään valvoisi koulutuksen sisältöä. Säteilyturvakeskuksella on valtakunnallinen tietämys erilaisista säteilytoiminnoista ja niissä käytettävistä menetelmistä, niiden riskeistä ja mahdollisista vaikutuksista työntekijöiden altistukseen koulutuksen sisällön ja sen laadun arvioimiseksi.

4 §. Luettelo säteilyyn perehtyneistä työterveyslääkäreistä. Pykälän mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston olisi pidettävä saatavilla luetteloa Terhikki-rekisteriin merkityistä terveydenhuollon laillistetuista ammattihenkilöistä, joilla on viraston myöntämä pätevyys toimia säteilyyn perehtyneinä työterveyslääkäreinä. Luettelo olisi erillinen julkisesta Terhikki-rekisteristä, sillä JulkiTerhikki on itsenäisten terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeudet sisältävä tietokanta, eikä säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin pätevyys ole itsenäinen ammatinharjoittamisoikeus vaan lääkärin hankkima muu lisäpätevyys. Luettelon saatavilla olon tarkoitus on helpottaa toiminnanharjoittajien, työntekijöiden, kansalaisten ja viranomaisen tiedon saantia. Tietoa tarvitaan, jotta voidaan varmistaa, että terveydenseurannasta annettu todistus on päteväksi todetun lääkärin antama. Lisäksi jos lääkäri menettää oikeutensa tai kuolee, nimi poistetaan Terhikki-rekisteristä viiveettä.

5 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Ehdotetun 1 momentin mukaan tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2016.

Luokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailun suorittavalla lääkäriellä, jolle Säteilyturvakeskus on myöntänyt pätevyyden toimia säteilytyöluokkaan A kuuluvan työntekijän terveystarkkailusta vastaavana lääkäriä, olisi oikeus toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä kuusi kuukautta tämän lain voimaantulosta, jonka aikana lääkäri voi ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, että haluaa tulla merkityksi säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkäriksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto suorittaisi rekisteröinnin pyynnöstä ilmoituksen perusteella maksutta ilman uutta hakemusta. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto käytännössä tarkastaa ennen terveystarkkailusta vastaavien lääkärin siirtämistä Säteilyturvakeskuksen rekisteristä Terhikki-rekisteriin, että kaikki lääkärit, joiden pätevyys on todettu riittäväksi, on merkitty laillistetuksi lääkäriksi Terhikki-rekisteriin sekä tiedottaa lain voimaantulosta asianosaisille lääkäreille. Jos lääkäri ei tee ilmoitusta halustaan jatkaa säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä määräajassa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomaiselle, Säteilyturvakeskuksen aiemmin toteama pätevyys raukeaa, eikä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto merkitse lääkäriä säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkäriksi Terhikki-rekisteriin.

1.2 Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:ää esitetään muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 7 kohta, jossa säädettäisiin lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi annetun lain (/2015) 1 §:ssä tarkoitetun lääkärioikeuden ja lääkärioikeuksien myöntämisen perusteena olevan koulutuksesta merkitsemisestä Terhikki-rekisteriin.

Niitä terveystarkkailun suorittavia lääkäreitä, jotka jatkaisivat terveydentilan seurannan suorittavina lääkäreinä Säteilyturvakeskuksen antaman aiemman päätöksen nojalla, koskevat tiedot olisi siirrettävä Säteilyturvakeskuksen rekisteristä Terhikki-rekisteriin. Säteilyturvakeskuksen olisi täten varauduttava siirtämään lain voimaantuloon mennessä lääkäreitä koskevat tiedot Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle sen ylläpitämään Terhikki-rekisteriin merkitsemistä varten.

1.3 Laki säteilylain 32 ja 33 §:n muuttamisesta

32 §. Säteilytyöntekijöiden suojelu. Pykälän nimikettä muutettaisiin siten, että termin 'työntekijä' sijaan käytettäisiin termiä 'säteilytyöntekijä', joka tarkoittaa nykyisessä säteilylaissa säteilytyötä tekevää työntekijää. Säteilytyöntekijä on vakiintunut termi, joka olisi tarkoitus ottaa käyttöön myös valmisteilla olevaan uuteen säteilylakiin. Pykälän 1 momentissa käytettäisiin nykyaikaista termiä 'toiminnanharjoittaja', joka on muualla laissa vakiintunut yhdyssana. Lisäksi pykälän 1 momentissa esitetään muutettavaksi termi 'säteilytyöluokka' termiksi 'luokka', joka vastaa täsmällisemmin EU:n uuden säteilyturvallisuusdirektiivin termiä 'category A'.

33 §. Terveydentilan seuranta. Pykälän nimikettä ja termejä muutettaisiin. Termin 'terveys-tarkkailu' sijaan käytettäisiin termiä 'terveydentilan seuranta', joka on nykyaikaisempi termi ja joka olisi tarkoitus ottaa käyttöön myös valmisteilla olevaan uuteen säteilylakiin. Samasta syystä muutettaisiin termi 'vastaava lääkäri' termiksi 'säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri'. Lisäksi muutettaisiin yhdenmukaisesti lain 32 §:ään esitettyjen muutosten kanssa termi 'säteilytyöluokka' termiksi 'luokka'. Pykälän 1 momentin viittausta esitetään muutettavaksi. Lääkärin pätevyysvaatimuksista ei säädettäisi enää asetuksella, vaan lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien työntekijöiden terveydentilan suorittavaksi lääkäriksi annetussa laissa.

1.4 Laki säteilyasetuksen 13 §:n 1 momentin kumoamisesta

1 §. Säteilyasetuksen 13 §:n 1 momentti kumottaisiin tarpeettomana, koska lääkärin pätevyysvaatimuksista säädettäisiin lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi annetussa laissa.

2 §. Pykälässä olisi säännös lain voimaantulosta. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä joulukuuta 2016.

2 Tarkemmat säädökset ja määräykset

Lain 2 §:n 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkemmat säännökset säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin osaamisen ja kelpoisuuden edellyttämästä säteilynsuojelukoulutuksesta.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2016.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Rekisteriin merkittyjen tietojen siirtäminen viranomaisrekisteristä toiseen lääkärin oman ilmoituksen perusteella ilman uutta hakemusta on perusteltua viranomaisen toiminnan ennakoitavuuden näkökulmasta. Säteilyturvakeskuksen päätös lääkärin pätevyyden toteamisesta on relevantti viranomaispäätös, jolla on täytöntöön pantu aiemman direktiivin vastaava vaatimus, vaikka päätöksen tekomenettelystä ei ole tähän mennessä säädetty laissa. Kansalaiselta ei voida edellyttää uutta hakemusta, kun henkilön edellytykset toimia säteilyyn perehtyneenä lääkärinä eivät ole muuttuneet. Lisäksi rekisterin pohjana olevien asiakirjojen jäljennökset, kuten hakemukset ja niihin liitettyjen todistusten jäljennökset, siirrettäisiin sellaisenaan Säteilyturvakeskuksesta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon. Säteilyturvakeskuksen rekisteri on henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettu henkilörekisteri, josta Säteilyturvakeskus on tehnyt rekisterinpitäjänä henkilötietolaissa tarkoitetun rekisteriselosteen. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto merkitsisi Säteilyturvakeskuksen päteviksi toteamat lääkärit lääkärin oman ilmoituksen sekä Säteilyturvakeskuksen sille siirtämien asiakirjojen perusteella säteilyyn perehtyneiksi työterveyslääkäreiksi Terhikki-rekisteriin. Lääkärin ilmoitus Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle olisi maksuton.

Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

lääkäriin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Luokkaan A kuuluvien säteily työntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi hyväksyminen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto hyväksyy hakemuksesta säteilylain (592/1991) 32 §:ssä tarkoitettuun luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi, laillistetun lääkärin (säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri), jolla on oikeus harjoittaa lääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa ja joka on perehtynyt työterveyshuoltoon ja säteilyn haitallisiin terveysvaikutuksiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa kuitenkin hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

2 §

Säteilysuojelukoulutus

Säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin on osoitettava 1 §:ssä tarkoitettu perehtyneisyys säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin suorittamalla hyväksytysti Työterveyslaitoksen tai yliopiston järjestämä tehtävän edellyttämä säteilysuojelukoulutus, josta koulutusorganisaatio antaa lääkärielle todistuksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua koulutuksen järjestävällä yliopistolla tulee olla työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen koulutusohjelma.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkemmat säännökset säteilyyn perehtyneen työterveyslääkärin osaamisen ja kelpoisuuden edellyttämästä säteilysuojelukoulutuksesta.

3 §

Lausunto säteilysuojelukoulutuksesta

Ennen 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua säteilysuojelukoulutuksen aloittamista koulutusorganisaation on pyydettävä Säteilyturvakeskuksen lausunto sen varmistamiseksi, että koulutuksella saavutetaan riittävä perehtyneisyys säteilyn terveydellisiin vaikutuksiin säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärinä toimimista varten.

HE 172/2016 vp

Myös koulutukseen suunnitelluista olennaisista muutoksista on pyydetty Säteilyturvakeskuksen lausunto ennen koulutuksen sisällön muuttamista.

4 §

Luettelo hyväksytyistä säteilyyn perehtyneistä työterveyslääkäreistä

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on pidettävä saatavilla luettelo hyväksytyistä säteilyyn perehtyneistä työterveyslääkäreistä.

5 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lääkärillä, jolle Säteilyturvakeskus on myöntänyt pätevyyden toimia säteilytyöluokkaan A kuuluvan työntekijän terveystarkkailusta vastaavana lääkärimä, on oikeus toimia säteilyyn perehtyneenä työterveyslääkärimä kuusi kuukautta tämän lain voimaantulosta, jonka aikana lääkäri voi ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, että haluaa tulla merkityksi säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkärimä terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto suorittaa rekisteröinnin pyynnöstä ilmoituksen perusteella maksutta ilman hakemusta. Jos ilmoitus jätetään tekemättä, Säteilyturvakeskuksen aiemmin toteama pätevyys raukeaa.

2.

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 24 a §:n 2 momentin 6 kohta, sekä
lisätään 24 a §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 312/2011 ja 262/2015, uusi 7 kohta, seuraavasti:

24 a §

Terveystietojärjestelmän ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

6) sellaisen laillistettavaan terveydenhuollon ammattihenkilön ammattiin opiskelevan henkilön nimi, väestötietojärjestelmän mukainen henkilötunnus ja kotiosoite, johon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto on kohdistanut valvontatoimenpiteenä huomautuksen, kurinpitotoimenpiteen tai turvaamistoimenpiteen sekä tiedot edellä tarkoitetuista valvontatoimenpiteistä;

7) lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi annetun lain (/20) 1 §:ssä tarkoitettu hyväksyminen säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkäriksi ja hyväksymisen perusteena olevasta koulutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

3.

Laki

säteilylain 32 ja 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan säteilylain (592/1991) 32 §:n 1 momentti ja 33 §, sellaisena kuin ne ovat laissa (1142/1998), seuraavasti:

32 §

Säteilytyöntekijöiden suojelu

Toiminnanharjoittajan on suunniteltava ja toteutettava säteilytyöntekijöiden suojelu seuraavien periaatteiden mukaan:

- 1) selvitetään ennalta säteilytyöntekijöihin kohdistuva säteilyaltistus ja siihen vaikuttavat tekijät, missä tulee ottaa huomioon myös tavanomaisesta poikkeavat työskentelyolosuhteet;
- 2) työskentelypaikat jaetaan tarvittaessa valvonta-alueisiin ja tarkkailualueisiin; sekä
- 3) luokitellaan erilliseksi ryhmäksi (luokka A) ne säteilytyöntekijät, joiden säteilyaltistusta on seurattava henkilökohtaisesti.

33 §

Terveydentilan seuranta

Säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannasta on voimassa, mitä työterveyshuoltolaissa (1383/2001) tai sen nojalla säädetään työntekijöiden terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä. Lisäksi tulee luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seuranta varten nimetä lääkäri (*säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri*), jonka pätevyysvaatimuksista säädetään lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi annetussa laissa (/20).

Edellä 1 momentissa tarkoitettun lääkärin tehtäviin kuuluvat erityisesti:

- 1) todeta luokkaan A sijoitettavan säteilytyöntekijän soveltuvuus säteilytyöhön ennen työn aloittamista sekä työn kestäessä vähintään kerran vuodessa; sekä
- 2) antaa lausunto siitä, millä edellytyksillä säteilytyöntekijä voi jatkaa säteilytyön tekemistä samassa tai vastaavassa tehtävässä, jos työntekijän säteilyaltistuksen todetaan tai epäillään ylittäneen säädetyn enimmäisarvon.

Toiminnanharjoittaja vastaa siitä, että säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri saa tehtäviensä suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset työpaikan olosuhteista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____ .

4.

Laki

säteilyasetuksen 13 §:n 1 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan säteilyasetuksen 13 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on asetuksessa 1143/1998.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

2.

Laki

terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun lain (559/1994) 24 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 a §

24 a §

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

6) sellaisen laillistettavaan terveydenhuollon ammattihenkilön ammattiin opiskelevan henkilön nimi, väestötietojärjestelmän mukainen henkilötunnus ja kotiosoite, johon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto on kohdistanut valvontatoimenpiteenä huomautuksen, kurinpitoimenpiteen tai turvaamistoimenpiteen sekä tiedot edellä tarkoitettusta valvontatoimenpiteestä.

6) sellaisen laillistettavaan terveydenhuollon ammattihenkilön ammattiin opiskelevan henkilön nimi, väestötietojärjestelmän mukainen henkilötunnus ja kotiosoite, johon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto on kohdistanut valvontatoimenpiteenä huomautuksen, kurinpitoimenpiteen tai turvaamistoimenpiteen sekä tiedot edellä tarkoitetuista valvontatoimenpiteistä;

7) lääkärin hyväksymisestä luokkaan A kuuluvien säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannan suorittavaksi lääkäriksi annetun lain (/20) 1 §:ssä tarkoitettu hyväksyminen säteilyyn perehtyneeksi työterveyslääkäriksi ja hyväksymisen perusteena olevasta koulutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

säteilylain 32 ja 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan säteilylain (592/1991) 32 §:n 1 momentti ja 33 §, sellaisena kuin ne ovat laissa (1142/1998), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

32 §

32 §

Työntekijöiden suojelu

Säteilytyöntekijöiden suojelu

Toiminnan harjoittajan on suunniteltava ja toteutettava työntekijöiden suojelu seuraavien periaatteiden mukaan:

- 1) selvitetään ennalta työntekijöihin kohdistuva säteilyaltistus ja siihen vaikuttavat tekijät, missä tulee ottaa huomioon myös tavanomaisesta poikkeavat työskentelyolosuhteet;
 - 2) työskentelypaikat jaetaan tarvittaessa valvonta-alueisiin ja tarkkailualueisiin; sekä
 - 3) luokitellaan erilliseksi ryhmäksi (*säteilytyöluokka A*) ne työntekijät, joiden säteilyaltistusta on seurattava henkilökohtaisesti.
-

Toiminnanharjoittajan on suunniteltava ja toteutettava *säteilytyöntekijöiden* suojelu seuraavien periaatteiden mukaan:

- 1) selvitetään ennalta *säteilytyöntekijöihin* kohdistuva säteilyaltistus ja siihen vaikuttavat tekijät, missä tulee ottaa huomioon myös tavanomaisesta poikkeavat työskentelyolosuhteet;
 - 2) työskentelypaikat jaetaan tarvittaessa valvonta-alueisiin ja tarkkailualueisiin; sekä
 - 3) luokitellaan erilliseksi ryhmäksi (luokka A) ne *säteilytyöntekijät*, joiden säteilyaltistusta on seurattava henkilökohtaisesti.
-

33 §

33 §

Terveystarkkailu

Terveydentilan seuranta

Säteilytyötä tekevien työntekijöiden *terveystarkkailusta* on voimassa, mitä työterveyshuoltolaissa (743/1978) tai sen nojalla säädetään työntekijöiden terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä. Lisäksi tulee *säteilytyöluokkaan A* kuuluvien työntekijöiden *terveystarkkailua* varten nimetä lääkäri (*vastaava lääkäri*), jonka pätevyysvaatimuksista säädetään *asetuksella*. Lääkäriin tehtäviin kuuluu erityisesti:

- 1) todeta *säteilytyöluokkaan A* sijoitettavan

Säteilytyöntekijöiden terveydentilan seurannasta on voimassa, mitä työterveyshuoltolaissa (1383/2001) tai sen nojalla säädetään työntekijöiden terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä. Lisäksi tulee luokkaan A kuuluvien *säteilytyöntekijöiden terveydentilan seuranta* varten nimetä lääkäri (*säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri*), jonka pätevyysvaatimuksista säädetään *lääkäriin hyväksymisestä luokkaan A* kuuluvien *säteilytyöntekijöiden terveydentilan*

HE 172/2016 vp

Voimassa oleva laki

työntekijän soveltuvuus työhön ennen työnteon aloittamista sekä työn kestäessä vähintään kerran vuodessa; sekä

2) antaa lausunto, siitä millä edellytyksillä työntekijä voi jatkaa säteilytyön tekemistä samassa tai vastaavassa tehtävässä, jos työntekijän säteilyaltistuksen todetaan tai epäillään ylittäneen säädetyn enimmäisarvon.

Toiminnan harjoittaja vastaa siitä, että vastaava lääkäri saa tehtäviensä suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset työpaikan olosuhteista.

Ehdotus

lan seurannan suorittavaksi lääkäriksi annettussa laissa (/20).

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lääkärin tehtäviin kuuluvat erityisesti:

1) todeta luokkaan A sijoitettavan säteilytyöntekijän soveltuvuus säteilytyöhön ennen työnteon aloittamista sekä työn kestäessä vähintään kerran vuodessa; sekä

2) antaa lausunto siitä, millä edellytyksillä säteilytyöntekijä voi jatkaa säteilytyön tekemistä samassa tai vastaavassa tehtävässä, jos työntekijän säteilyaltistuksen todetaan tai epäillään ylittäneen säädetyn enimmäisarvon.

Toiminnanharjoittaja vastaa siitä, että säteilyyn perehtynyt työterveyslääkäri saa tehtäviensä suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset työpaikan olosuhteista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*